

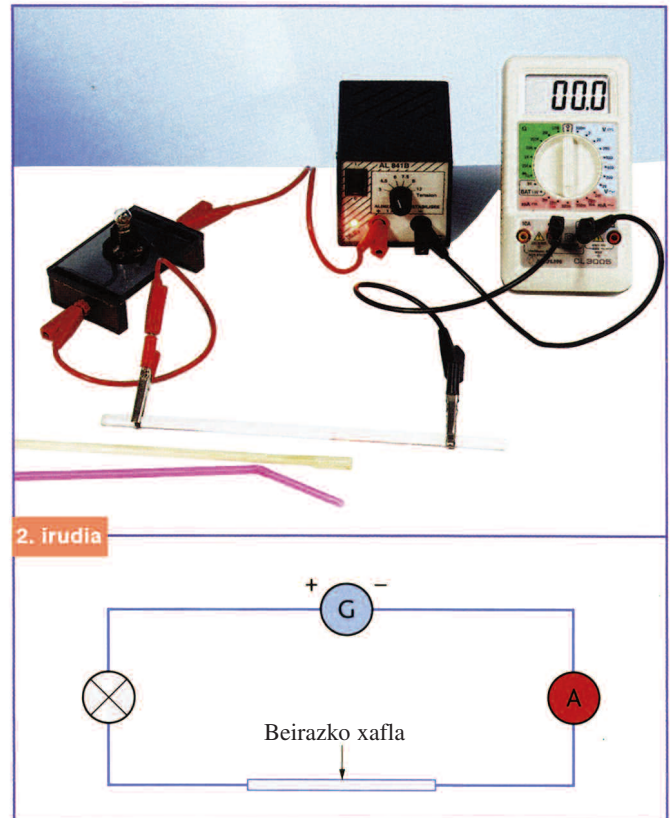
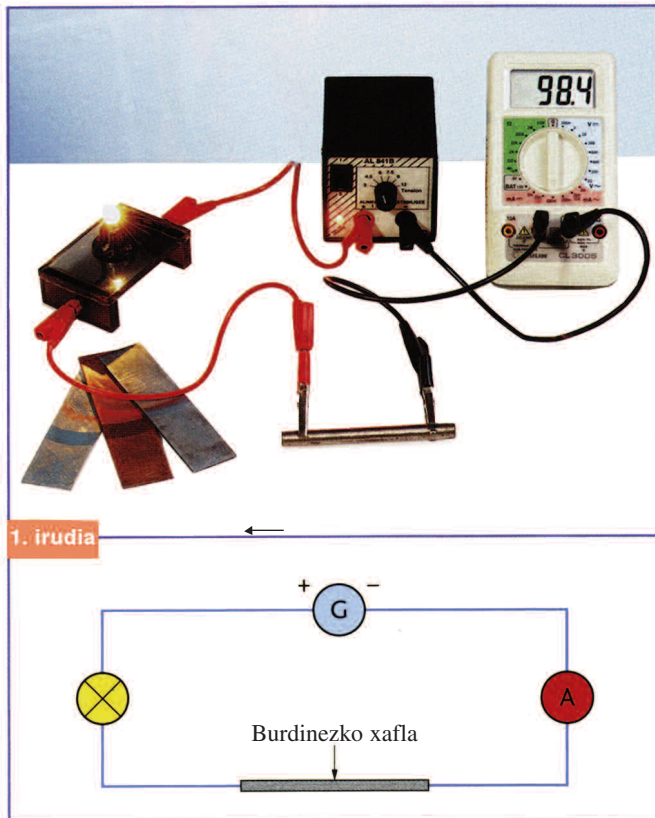
Solido guztiek korronea eroaten dute?

1. Ekai metalikoen testak

- Egin dezagun generadore bat, lanpa bat, anperemetro bat eta objektu metaliko bat (kobrezko, burdinezko, aluminiozko xafla bat) bi krokodilo pintzen artean lotuak dituen test zirkuitua.
- Zirkuitua hets dezagun.

2. Ekai ez-metalikoen testak

- Test-zirkuituan, ordezkia dezagun objektu metalikoa beste objektu batzuek : beirazko agats bat, ekai plastiko bat, azukre puska batzuk...
- Zirkuitua hets dezagun.

Beha

1. Nola da lanpa eta zer erakusten du amperemetroak (1. irudia)?
2. Nola da lanpa eta zer erakusten du amperemetroak (2. irudia)?

Informazioak aztertu

3. 1. irudiko esperientzian, ekai metalikoen zein propietate elektriko agerian emana izan da?
4. 2. irudiko esperientzian, ekai ez-metalikoen zein propietate elektriko agerian emana izan da?

Ondoriozta

5. Ondorioa idatz, galdera honi erantzunez: "Solido guztiek korronea eroaten dute?"

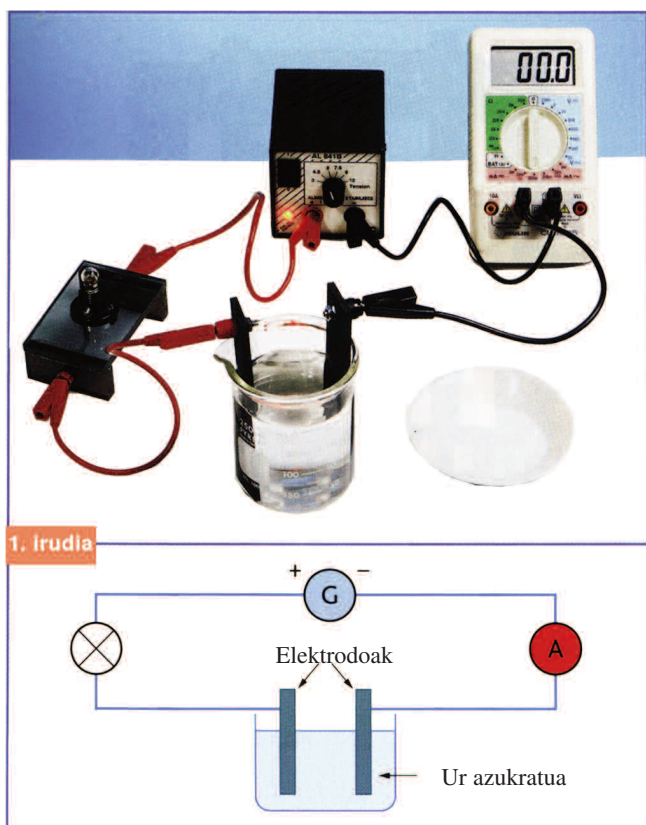
Kasu

- Amperemetroaren borneak ongi lot itzazu, eta behar den kalibrea aukera ezazu.

Disoluzio guztiek korronea eroaten dute?

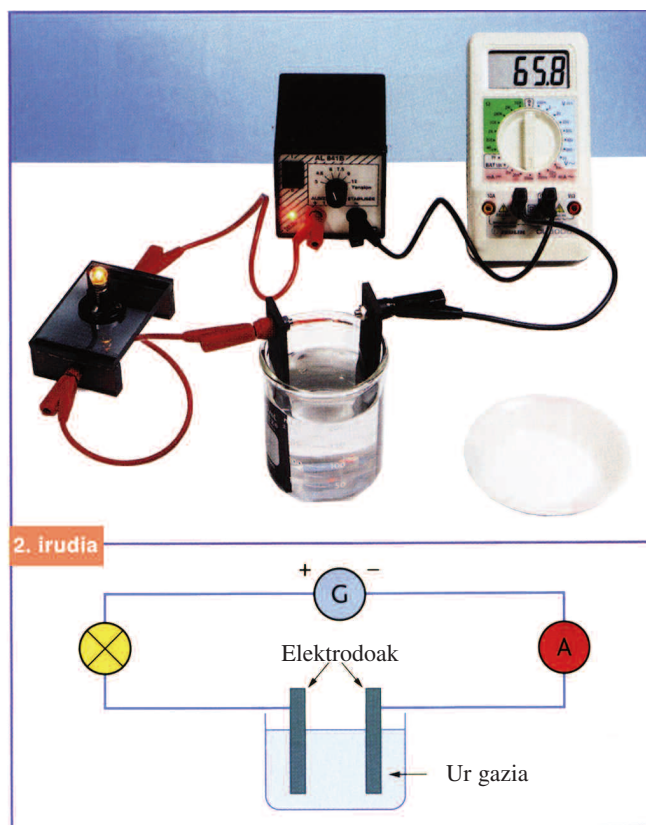
1. Ur azukratuaren testa

- Egin dezagun generadore bat, lanpa bat, anperemetro bat eta becher batean sartutako bi elektrodo dituen test-zirkuitua.
- Isur dezagun sakarosa (azukrea) disoluzio bat becherrean eta zirkuitua hets dezagun.

2. Ur gaziaren testa

- Idek dezagun test-zirkuitua eta ordezkia dezagun ur azukratua sodio kloruro (gatza), kobre sulfato edo potasio kloruro disoluzio batez.
- Zirkuitua hets dezagun.

Beha

1. Nola da lanpa eta zer erakusten du amperemetroak (1. irudia)?
2. Nola da lanpa eta zer erakusten du amperemetroak (2. irudia)?

Informazioak azertu

1. irudiko esperientzian, disoluzio azukratuaren zein propietate elektriko agerian emana izan da
2. irudiko esperientzian, disoluzio gaziaren zein propietate elektriko agerian emana izan da?

Ondoriozta

5. Ondorioa idatz, galdera honi erantzunez: “Disoluzio guztiek korronea eroaten dute?”

Laguntza

- Elektrodo bat, zirkuitu bati lotua den xafla eroale bat da.

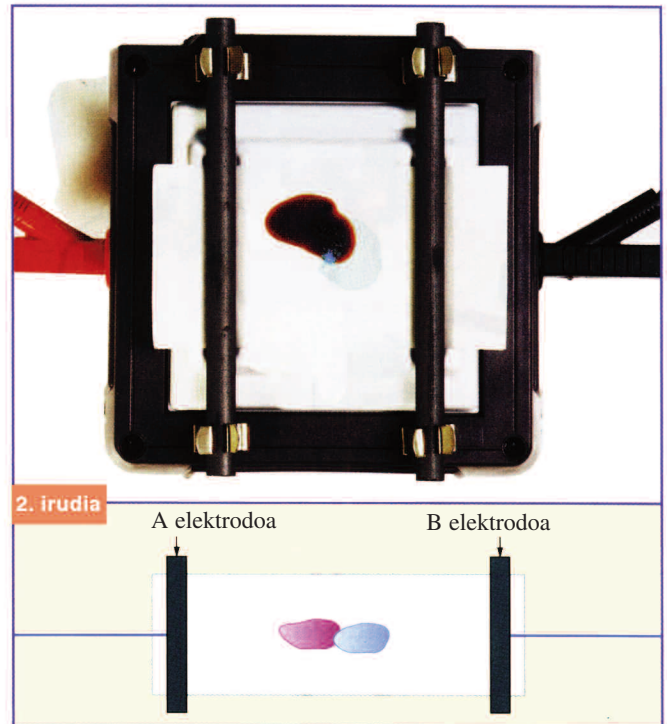
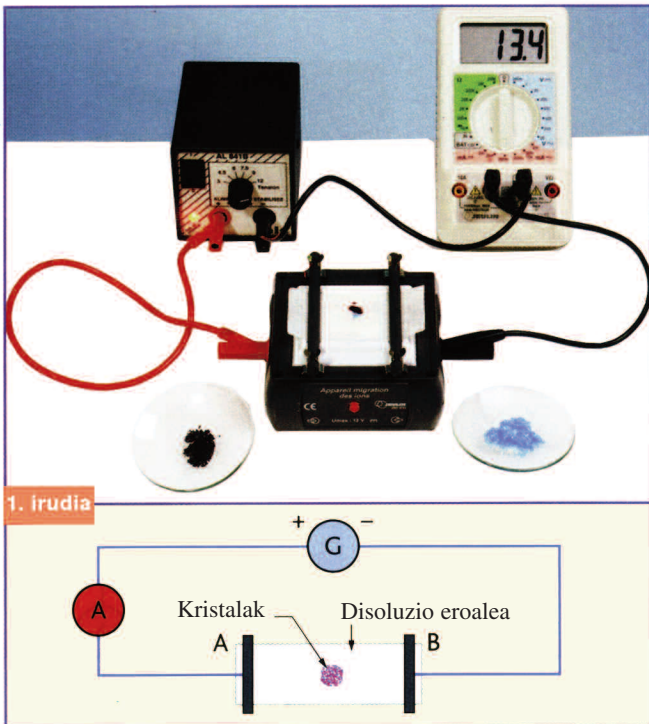
Nola mugitzen dira ioiak disoluzio eroale batean ?

1. Esperientziaren prestakuntza

- Eman ditzagun karbonozko bi elektrodo, disoluzio eroale batez bustia den iragazki-paper baten kontaktuan.
- Kobre sulfato kristal batzuk eta potasio permanganato tanta batzuk pausa ditzagun paperaren erdian.

2. Behaketak

- Elektrodoak lot ditzagun generadore bat eta amperemetro bat dituen zirkuitu elektriko bati.
- Zirkuitua hets dezagun.
- Beha dezagun paperaren itxura 20 minuturen buruan.

Beha

1. Identifika itzazu + eta - borneei lotuak diren elektrodoak. Iragazki-papera bustitzen duen disoluzioan, korrontearen norantza identifika ezazu (1. irudia).
2. Deskriba ezazu elektrodo bakoitzarantz hedatzen diren orbainen kolorea (2. irudia).
3. 2. irudiko eskema egin eta osa.

Informazioak aztertu

4. Zein dira korrontearen norantzan mugitzen diren ioiak ?
5. Zein dira korrontearen aurkako norantzan mugitzen diren ioiak ?

Ondoriozta

6. Ondorioa idatz, galdera honi erantzunez: “Nola mugitzen dira ioiak disoluzio eroale batean”?

Laguntza

- Kolore urdina kobre ioiei dagokie, eta hauek positiboki kargatuak dira.
- Kolore ubela permanganato ioiei dagokie, eta hauek negatiboki kargatuak dira.

Bi elektrizitate motak erakusten

Marruskatutako gorputz batek gorputz arinak erakartzen ditu; elektrizitatea dela erraten da.

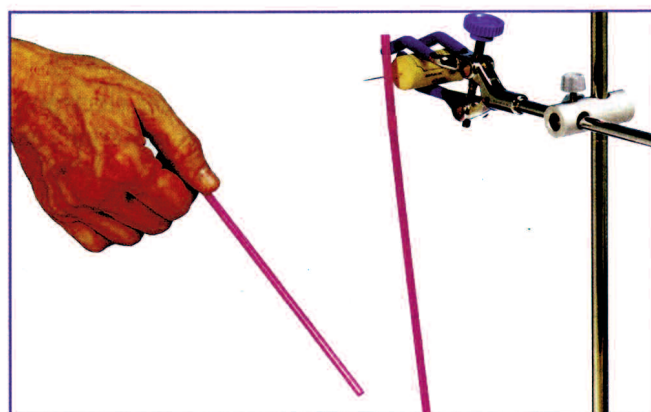
Froga dezagun bi elektrizitate mota badirela.

Nola egin?

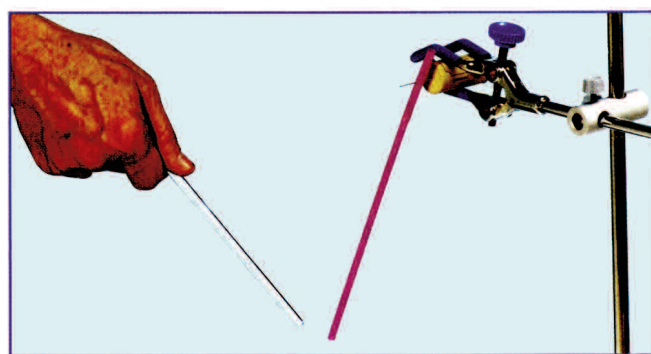
1. **Plastikozko lasto bat elektrizatu** paperezko mokanes batekin marruskatuz.
  - Lasto elektrizatuak gorputz arinak erakartzen ditu.

2. **Lasto elektrizatu bat zintzilika ezazu** eta beste lasto elektrizatu bat hurbil ezazu.
  - Zintzilikatutako lastoa bultzatua da.

3. **Beirazko agats elektrizatu hurbil ezazu** artilezko trapu batekin.
  - Beirazko agatsak gorputz arinak erakartzen ditu.

4. **Beirazko agats elektrizatu hurbil ezazu** elektrizitatutako lastoari.
  - Zintzilikatutako lastoa erakarria da.

Hitzarmenak

- Beirazko agatsa artilezko trapuarekin marruskatuz, agertzen den elektrizitatea **positiboa** deitua da.
- Plastikozko lastoa paperezko mokanesarekin marruskatuz, agertzen den elektrizitatea **negatiboa** deitua da.

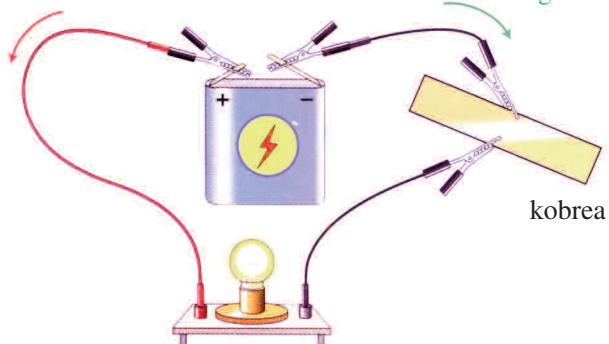
Bi elektrizitate motak erakusten

- **Metal** guztiak elektrizitatearen **eroaleak** dira, baina solido guztiak ez dira eroaleak.
- Korrante elektrikoa eroale metalikoetan **elektroi askeen mugimendu ordenatuari** esker gertatzen da.
- Zirkuitu elektriko hetsi batean, elektroi askeak generadorearen – **bornetik + bornerat** joaten dira, hots korrante elektrikoaren hitzarmenezko **norantzaren aurka**.
- **Disoluzio ioniko** batek **ioiak** ditu, korrante elektrikoa pasatzen uzten du.
- Ioiak **elektrikoki kargatuak diren partikula batzuk** dira. **Haiek soilik** ahalbidetzen dute korrante elektrikoaren pasaia disoluzio ionikoetan.
- **Ioi positiboak** (katioiak) korrantearen **hitzarmenezko norantzan** mugitzen dira. **Ioi negatiboak** (anioiak) korrantearen **hitzarmenezko norantzaren aurka** lekutzen dira.
- Disoluzio ioniko bat **elektrikoki neutroa** da, karga positibo bezainbat karga negatibo baititu.

Eroapen elektrikoa

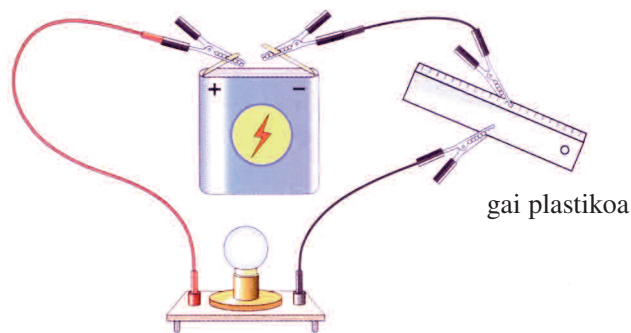
korrantearen hitzarmenezko norantza

elektroien mugimendua

kobrea

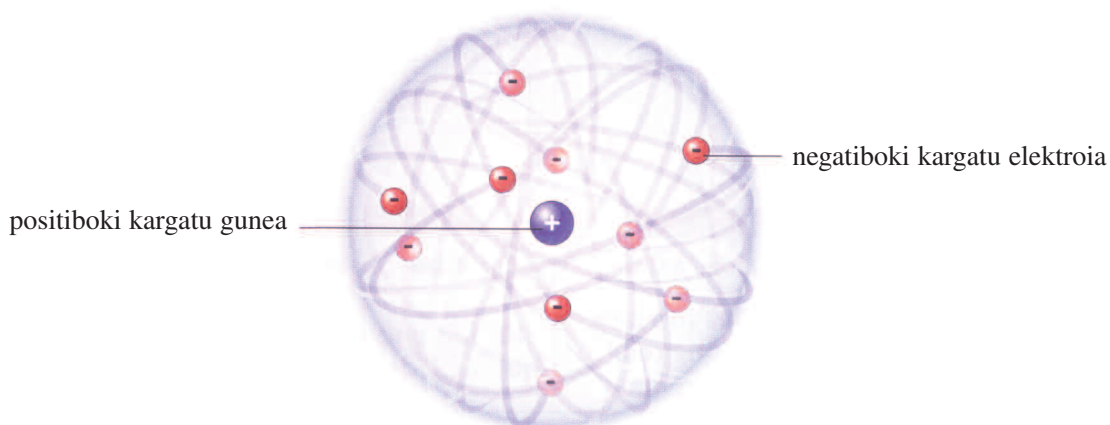
Metal guztiak elektrizitatearen eroaleak dira.

gai plastikoa

Solido guztiak ez dira elektrizitatearen eroaleak.

Atomoaren egitura

positiboki kargatu gunea

negatiboki kargatu elektroia

Atomoa elektrikoki neutroa da

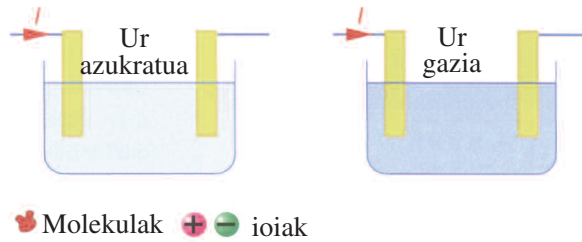
- Zirkuitu elektriko baten bidez, solido desberdinen eroapena konparatzen jakin behar dut.
- Eroale metalikoetan, korrante elektrikoaren jatorria azaltzen jakin behar dut.
- Zirkuitu elektriko baten bidez, disoluzio desberdinen eroapena konparatzen jakin behar dut.
- Disoluzio eroaleetan, korrante elektrikoaren jatorria azaltzen jakin behar dut.
- Ioi migrazioaren esperientzia bat egiten jakin behar dut.

1- Berridatz eta osa

- a- Metaletan, korrontea .....batzuen mugimenduari esker sortzen da, korronte elektrikoaren ..... norantzan.
 .....-ek ez dute elektroi askerik mugimenduan.
- b- Disoluzioetan, korronte elektrikoa .....-en mugimenduari esker sortzen da.
- c- Disoluzio ioniko batean, korronte elektrikoa ioien ..... bikoitzari esker lortzen da : ioi ..... korrontearen ..... norantzan lekutzen dira eta ioi ..... korrontearen norantza .....

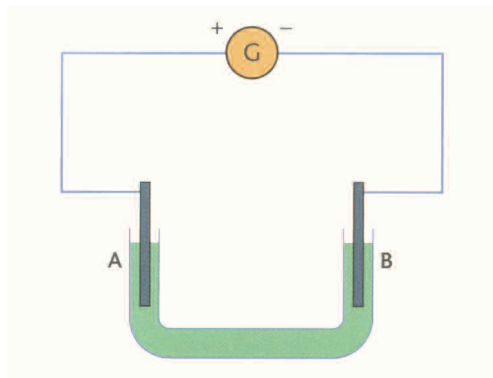
2- Marrazki bat interpretatzen

Marrazkiak egin itzazu, partikulak dagozkien disoluzioetan kokatuz.

3- Kobre sulfato disoluzio bat

- Kobre sulfato disoluzio batek, kobre ioi positiboak ditu, eta horiek diote ematen kolore urdina.
 Potasio dikromato disoluzio batek dikromato ioi negatiboak ditu, eta horiek diote ematen kolore horia.
 Bi disoluzioak U formako sai-hodi batean nahasten ditugu, eta azpian marraztu muntaia hesten dugu. Korrontea pasatzen da.

- a- Muntaiako eskema egin. Korrontearen norantza eta elektroien mugimenduen norantza erakuts harietan.
 b- Zergatik pasatzen da korrontea U formako saioidiko nahastean ?
 c- Zenbait minuturen ondotik, kolore hori bat agertzen da A-an eta kolore urdin bat B-n. Zein dira kolore horien jatorriak ?
 d- Erakuts ezazu ioien lekutzea U formako saioidian.

4- Zenbat ur!

Nerabe baten kaltzio ioi eta magnesio ioi beharrak ondokoak dira: 1,200 g eta 0,300 g.
 Kalkula ezazu kontsumitu behar liratekeen A eta B ur mineral bolumenak, gainean aipatu beharren betetzeko.

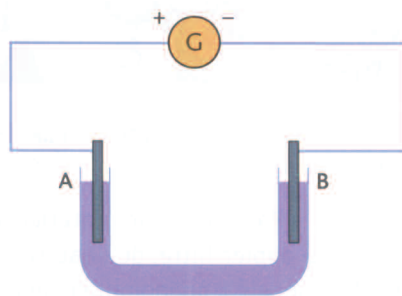
A les caractéristiques suivantes (mg/L) :		B	
Calcium	78	CALCIUM	11,5
Magnesium	24	MAGNESIUM	8,0
Sodium	5	SODIUM	11,6
Potassium	1	POTASSIUM	6,2
Silice	13,5	SILICE	31,7
Bicarbonates	357	BICARBONATES	71,0
Sulfates	10	CHLORURES	13,5
Chlorures	4,5	NITRATES	6,3
Nitrates	3,8	SULFATES	8,1
Résidu sec à 180°C : 309mg/l - pH = 7,2		Minéralisation totale : 130 mg/litre (Résidu sec à 180°C) - pH:7	

5- Abiatzeak

- 0,35 A-ko korrante batek zeharkatzen duen kobrezko hari elektriko batean, elektroiak $0,12 \text{ mm}\cdot\text{s}^{-1}$ -ko abiadura mugitzen dira. Zenbat denbora behar dute 1,5 m-ko hari baten zeharkatzeko?
- Elektroiak mugimenduan ezartzeko agindua, argiaren abiadura egiten da, erran nahi baita $3 \times 10^5 \text{ km}\cdot\text{s}^{-1}$ -tan. Zer denborak banatzen ditu hariaren bi puntetan aurkitzen diren elektroien abiatzea?
- Emaitza horiek konpara eta komenta itzazu.

6- Koloreak

U formako saiodi batean kobre sulfato (kolore urdina dute kobre ioiek) eta potasio permanganato (kolore ubela dute permanganato ioiek) nahaste bat isurtzen da.

- Eskema egizu. Korrontearen norantza eta elektroien mugitze-norantza erakuts itzazu hari elektrikoetan.
- Disoluzioen nahastean, erakuts itzazu ioi positibo eta negatiboen mugitze-norantzak.
- Zenbait minuturen ondotik, kolore ubel bat agertzen da A-n eta kolore urdin bat B-n. Azal ezazu kolore horien jatorria.

7-Norat doaz ioiak?

Muntaia hau egiten dugu.

- Iragazki-papera idorra da. Korrontea pasatzen da? Zergatik?
- Potasio nitrato disoluzio batekin bustitzen dugu iragazki-papera: potasio ioiak positiboak dira eta nitrato ioiak negatiboak dira. Korrontea pasatzen da? Zergatik?
- Azal ezazu korrontea metal batean eta iragazki-paper busti batean pasatzen denean aurkitzen ahal dugun desberdintasuna.
- Erakuts partikula kargatuen mugitze-norantza.

